

PAPER DETAILS

TITLE: Garip Bir Devre: 1939-1941 Nazi ve Sovyet Münasebetleri

AUTHORS: Harold DEUTSCH

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/37900>

GARİP BİR DEVRE: 1939 — 1941 ARASI NAZİ - SOVYET MÜNASEBETLERİ

Dr. HAROLD C. DEUTSCH

Minnesota Üniversitesi

Tarih Profesörü (U. S. A.)

Dr. FAHİR

Siyasi

Bu makale, American Historical Association'ın 1946'da New York'ta yaptığı yıllık toplantısında olmuş bir konferans olup, **The Historian** dergisinin har sayısında neşredilmiştir. Makaleyi bu çevirdik.

Prof. Harold C. Deutsch, İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya'da stratejik işler bürosunun Araştırma ve Analiz Kanlığını yapmış ve bil'ahare Amerikan Dışişleri'nin Özel Tahkikat heyetinin müşaviri olmuş müellif birçok büyük Alman harp suçları rüşmüştür. Profesör Deutsch'e göre, Alman vesikaları ile Alman şeflerinin verdikleri yanmaktadır. 1946'dan bu yana neşredilen kaynaklar muvacehesinde makalenin mevzuat hâdiseler bizim için büyük bir meçhul olarak, makalenin 1946'da yazıldığı nazarı itib

met milletlerarası sahnenin sabit bir unsuru olarak ka-
alenî ve gerekse hususî beyanatları, «Sovyet Cenneti»
ithamlarla doluydu ve Moskova da cevaplarında aynı de-
oldu .1936 da Hitler, yakınlarına, Almanya hakkındaki
çekleşebilmesi için yeni bir Avrupa harbinin kaçınılmaz
lisanla söylüyordu. Tesbit ettiği gayeler bütün Doğu ve
merkez ettiğine göre, Sovyet Rusya ile çatışması ihtin
edilmişti. Bu devre esnasında, Sovyet Rusyanın kuvvet
diğine inandığından, bu husustaki tahminleri şiddetle k
Komutanlığın Harp Ekonomisi Dairesi başkanı olan Ge
disine ve, Sovyet hükûmetinin daveti üzerine 1933 de R
gezen bir iktisatçılar heyetinin üyelerine, şifahen yöne
uzun anlatmıştır. Hitler, Potemkin köyleriyle kendilerin
lemişti. Siyasetinin değişmediğini ısrarla belirtiyordu:
ebedî bir ihtilâf. Bazı ikazlarda bulunan Moskovadaki
leri «yarı - Rus» olmakla itham edilmişlerdi. Tanklar ü
hur kitabında Rusyanın tank durumuna büyük bir kıym
hata işlediği için General Guderian sert bir şekilde aza

Münich konferansı bu siyasette bir dönüm noktası
zivaya atılmış ve sınırlarını çevreleyen topraklarda vuku
liklere karşıdan bakmaya zorlanmıştı. Buna mukabil H
letlerin zaafiyet ve kararsızlıkları hakkındaki mütemad
lerinde teyid edilmiş ve aynı zamanda, Batılıların Doğu
gilenmek hususundaki inatlarına da ziyadesile hiddetle
aylarda kendisini ikaz etmek isteyenlere verdiği cevap,
başka bir şey yapmıyor» olmuştu. Bu sırada bir misafir
rer'in sözcüsü» olarak tanıtın Ribbentrop ise Dışişle

rilmişti. Sovyet diktatörü, azîm bir surette tezac teşkil e-
lerinin dahi, müsterek menfaatlere sahip devletler arasın-
liğine mâni teşkil edemiyeceğini söylemişti. Bu noktada
emin olmak için Moskova, bunun Almanya kastedilerek
resmî olarak Berline bildirmişti.

Durumun bu safhasında Hitler tereddüt etmiş görü-
ründe, iktisadî münasebetlerin müzakeresi için Moskova
olan Bakan Schurre'nin geri çağırılması Moskovaya yön-
kabele oldu. Müzakerelerin yapılacağı basında ilân edildi.
Schnurre yolda, Varşova'da, durdurulmuş ve geri dö-
Bohemya ve Moravya'nın ilhakından sonra, Polonya'ya
Mart) ve Batı'nın Barış Bloku'na iltihaka Rusyayı davet
gilterenin durumunda meydana gelen sertleşme, bu tere-
Mart sonlarında veya Nisan başlarında Hitler Kara kuv-
nı General Von Brauchitsch'i çağırmış ve gülererek gene-
«Lütfen oturun ve sıkı durun, zira söyleyeceklerim sizi
şeyler olacaktır: Moskovaya resmî bir ziyaret yapmaya

Bununla beraber Hitler böyle bir yakınlaşmanın b-
ettirdiğini de düşünmemiş değildi. Siyasetindeki değışik-
reti 28 Nisanda Reichstag'da verdiği bir nutukla göründü-
yaya karşı mutad hücumlardan tamamen âri olduğu en-
lerin bile gözünden kaçmadı. Bu husustaki ihmalin Kre-
siz kalmadığı, Alman tecavüzüne karşı kollektif harek-
Maxim Litvinov'un bir hafta sonra (5 Mayısda) azli ve
getirilmesi anlaşıldı. Bu sonuncunun «hakikî bir Rus
yahudi düşmanları nazarında kendisini şayanı kabul bir

Bu noktada Stalin'in siyaseti çeşitli şekillerde tefsir ve diğer tecrübeler (gayet tabii olarak) kendisini Almanya kadar İngiltere hakkında da itimatsızlığa sevketti ve Nazizmin silindiri altına terkedilmenin tehlikesini görmüştü. Bununla beraber, Üçüncü Reich ile çatışma görünüyordu. Bu şartlar altında en emin yol Rusya olan **Peredyshka**'ya (nefes alma sahası) dönmek, yani Berlin üstüne yıkmak ve onları Nazi Almanyası ile kozla kullanmakti. 1939 yazında Fransa ve İngiltere ile müzakere uzlaşmaya varmak hususunda samimi bir arzuya sahip tamamen aydınlanmış değildir. Hiç şüphe yok ki, taktiklerini temin etmesinde Hitleri azami fiyatı teklife sevketti. Hitleri ve Batılıları geri dönülmesi, imkânsız değil, karşılıklı itimadsızlık durumuna sokmakti. Bu sebeple, tefikleri tedafüî bir ittifak yerine küçük devletler için bir sine ikna ve ondan sonra da Moskovaya askerî heyetini temin etti. İlk defa o zamandır ki (Ağustos) talebini Berlinde bir serbestiye sahip olmayı isteyecek kadar ileri muhtemelen kabul edilmeyeceğini kendisi de biliyordu.

Samimiyetsizliğinin daha kesin bir işareti, Moskovaya heyetlerin geldiği aynı anda Berlinden de müzakere talebiydi. Astrachov'a Rusyanın nazarında uzun vadeli bir iktisadi bir anlaşma ile müterafik olmaksızın mümkün olamayacağı bildirilmesi hususunda talimat verilmişti. Almanya görüşünü ifade etmesi istenmişti.

Bu uvertür Berline 6 Ağustosta geldi. Tereddüdün anlaşılıyor. Bundan önceki bir buçuk yıl zarfında tamamiyen

yanın bir yakınlaşma hususundaki arzusunun samimi geçen ilkbaharda Schurre'nin bil'ahare vazgeçilen seyahatı gibi artık yanılmaktan korkmadığını bildirdi. Marş Moskova seyahati memnuniyetle karşılanmakla beraber vada müttefik askerî heyetleri bulunduğundan, bazı gıcınmak için bu seyahat Eylül'e kadar tâlik edilmeliydi.

Bu haber geldiği zaman Hitler Kont Ciano ile beraber eğlenmekte idi. Bu meselede Mussolini'den az bir firine dönmüş ve «şu anda gayet iyi haberler aldım» der kâfi derecede iyi olmakla beraber Hitler'in ümid Goering'in ısrarı üzerine, Hitler bu meselenin derhal Stalin'e şahsen bir müracaatte bulunmaya karar verdi. Stalinsajında, anlaşmanın bir an önce yapılmasının son derecesini bildirmiş ve Almanyanın Polonyaya karşı olan hareketi bir şekilde bahsetmişti. Hitler'in etrafındakilerin söylediklerine göre, Stalin'in cevabı beklendiği sırada Berlin'de hava hüküm sürmekteydi. Goering'e göre, Hitler kendisi saat 3.30 da çağırılmış (muhtemelen 19 Ağustosta) ve cendinden duyduğu endişeyi belirtmişti. «Aptalca bir hataya başlamış ve böyle bir fikri kendisine ilham ettirmek çıkışmak istemişti. Yarım saat sonra telefonun zili tek neşe içinde, Ribbentrop'un seyahatine Stalin'in muvafıkla Büyük bir neşe içinde akan ertesi gün, Berchtesgaden'de müstesna bir gündü.

Ribbentrop ve maiyeti 23 Ağustosta Moskovaya vâde hâkim olan hisler, nasıl bir kabul göreceklere hakku

malar, 23 Ağustos tarihi konmasına rağmen, 24 Ağustos tarihinde imzalanmıştı. Gündüzdenberi devam eden müsihhatine kadeh kaldırmak suretile sona ermiş ve yorgun Almanlar memleketlerine hareket etmeden önce biraz istirahat almışlardı.

Moskova antlaşmasının araziye ait hükümleri, Avrupa bölgeleri olmak üzere ikiye ayırmıştı. Finlandiya Estonya'nın hissesine ayrılmıştı, Litvanya ise Almanyaya Polonya'nın hissesine ayrılmıştı. «San, Vistül, Narew ve Pisa» taksim edilmeyen Rusyaya geçmesinin bu sırada kararlaştırılıp kararlaştırılmadığı bu husustaki kararın Eylül antlaşmasına kadar alınıp alınmadığı belli olmamıştır.

Rusya işi bu suretle halledildikten sonra artık her şey için zarlar atılmıştı. Yakınlarına, beklenmedik bir şekilde Batılı devletlerle bir anlaşmaya varırsa, islimi azaltarak kongresini önceden kararlaştırıldığı gibi Eylülde toplanması meselesinin hallini de daha müsait bir zamana bırakacakları letlerarası gerginlik icap ettirdiği takdirde, bu gerginliğe ne dair hemen hiç şüphesi olmamıştı. Lâkin şimdi Rusya'nın bu görüşüne göre, artık tam yol ileri emrini vermeye hazır oldukları kadar ikazda bulunanlara karşı kendisine kuvvetli bir tehdit olarak Paktı daha 22 Ağustosta (biraz erken olarak) kendileri tarafından şeflerine, Polonya ile harbin bir dünya harbine inkılap etmesi için bir delil olarak ileri sürülmüştü.

Müteakip haftalardaki görüşmelerinde olduğu gibi,

ataşemiliteri General Köstring'den şahsen izahat istemesi dar heyecanlandırdı. Köstring'in Sovyet protestosunu Be (Eylül), bu suitefehhümden kimin kabahatli tutulması g Ribbentrop ile Yüksek Komutanlık arasında biraz acı m sına sebep oldu. Bu hadise neticesinde malumattar ki Rusya daha fazla ısrar etti ve ondan sonraki mutad gör kamlar arasında işbirliği teminine matuf bulundu.

Polonya mukavemetinin Moskovada tahmin edildiğ buk bir şekilde çökmesi, derhal, Ağustos ayında Moskov edilmiş olan prensip üzerinden yapılacak daha geniş meselesini ortaya çıkardı. İkinci defa olarak ziyaret e manları memnun etmemesine rağmen Ribbentrop bir de gitti (27 Eylül). Bu defa bir şeref kıtası ve Horst Wes askerî bir marş çalan tam üniformalı bir bando ile karşı raretli müzakereler yapıldı ve, sık sık Molotov'a danışn olarak Rusya adına Stalin konuştu. Kendisinin sakın, ke nındakilerin fikirlerini tasvib etmediği zaman onlara kararların kimin tarafından alındığından hiç şüphe bı man zaferlerinden ve Ağustos antlaşmasının yapılması terdiği dostça işbirliğinden duyduğu memnuniyeti belir dan da, bu antlaşmanın Polonyaya ait olan hükümlerind şikliklerin yapılması gerektiğini belirtti. Sonradan düşün Nehirler Hattı tamamen Polonyalı olan bazı toprakla Meselâ tamamen polonyalılarla meskûn bulunan Lubl geçiyordu. Stalin, bütün milletler gibi Polonyalıların da yaşamak hususunda devamlı gayretler sarfettiğini tari

üzerinde fazla durulmadan, kırmızı kalemle (bir başka kağıda çizildiğini söylüyor) hudutlar şöyle kabataslak çiziliverdi. Yolların mevkii, enerji istasyonları ve sınaî tesisler gibi hususların belirtilmesi bakımından hudut komisyonlarının işini kolaylaştırdı. Munzam gizli protokoller ile Litvanyanın Mariampol şehri ya'ya terkedildi ve Polonyanın mukadderatının iki âkid tarafından tâyin edileceği belirtildi. Ayrıca, taraflardan biri Avrupa Konferansına rekete geçmeden evvel diğer tarafı daha önceden haberdar etti.

Stalin'in Avrupa sahnesi hakkında bazı söyledikleri konferansın müzakere halinde olan devletlerle (yani Almanya ve İngiltere) arasında bir tefrik yaparken bu sonunculardan daha önceki sözleri hatırlatıyor. «İngiltere size karşı mahdud ve sınırlı olacaktır. Aç gözlü milletlerin Almanya üzerinde hakimiyet kurmasına müsaade etmeyeceğim» demişti. Montreux'den beri İngiltere için kızgınlığını belirtmiş ve acı acı «Türkiye bir dayacağıdır» demişti. Ribbentrop nihaî tebliğde Japonyanın da işbirliğine davet edildiği zaman, Stalin şöyle cevap vermişti: «Gayeniz kötü. Asyalıları sizden daha iyi bilirim. Japonya ile işbirliği yapmıyorum. Çünkü Sovyetler Birliği, Almanya ve Japonya beraberinde bütün milletler yani İngiltere, Fransa ve Birleşik Amerika onları desteklemiyor. Çine yardım ettiğim ileri sürüldü, halbuki bazı zamanlar mukabilinde onlara sadece biraz silâh vermekteyim. İngiltere, Amerika ve diğer bazı memleketler ise çok daha fazlasını veriyor».

Müzakerelerde bazı (az veya çok) nazik komplimanlar yapılmış değildi. Kremlin'in altın Tatar Odası'nda verilen müzakereler Sovyetler Birliğinin bütün büyükleri iştirak etmişti. Belki

koştular. Antlaşmanın imzalandığı günün ertesi sabah Kremlin'in merdivenlerini çıkarken, bitkin bir halde ner gibi merdivenleri inmekte olan Estonya Dışişleri Bakanı ve bozulmuştu. Kurbanlar üzerinde anlaşma esasen ya Baltıklılar mukadderata boyun eğdiler ve teklif edilen paktlarını kabul ettiler.

Rusya ile Almanya arasında en ziyade can sıkıcı hususî tipteki harp malzemeleri için ileri sürdüğü ısrarlı yordu. Bu mesele hakkında Moskovada yapılan müzakerelerin kanlığının ticaret işleri baş mütehassısı olan Büyükelçi etti. Stalin, ağır makine aksamı, uçak, hava dafi topları ve **PrinzEugen** harp gemilerini, **Bismarck** ve **Tirpitz** mu plânlarını ve o sırada hali inşada bulunan daha büyük nin ağır taretlerinin plânlarını istediği zaman, Ritter, Ordu şeflerine danışmak üzere Berline dönmek zarureti Ritter, en kıymetli silâhlardan bazılarını Rusyaya vermesi hazır olduğunu gördüğü zaman hayret etmişti. Böylece dafi toplarından bütün bir batarya 1940 Mayısında Ru bulunuyordu. O zaman Ritter'in şüphelendiği şeyi şim Birçok noktalarda kararı bizzat Hitler vermişti.

Ritter Moskovaya döner dönmez, gecenin saat ya dâvet edilmiş ve saat birden sabahın beşine kadar Sta Sovyet şefi, Alman hükûmetinin, cevabında bu derece pek ziyade memnun görünmüştü. (Taleb No. 1: Evet, Taleb No. 3: Evet, fakat şu veya bu kayıtlarla, ilâhr...). C nuşmayan diktatör, ilk defa olarak açılmış ve kendisinin münü umumi bir şekilde izah etmişti ki, bu izahatın

Almanlara gelince, onlar da hiç bir zaman mütevaazı ileri sürmüşlerdi. Onlar da, yardımcı harp gemilerinin Kutbunda ve Uzakdoğuda üsler istiyorlardı. 1939 Ekim «Kuzey üssü» nün Murmansk yakınlarında kurulmasını teklif ettiler. Onlar hare bunun kullanılmasında bazı kayıtlar ileri sürmüşlerdi. Onlar ne gelince, bu hususta bir karar vermekten kaçındılar. Onlar «mahiyyetteki durumları» ısrar etmek hususunda Almanya ile beraber

Her iki taraf da zaman zaman hakikaten şayanı harp zamanlarında bulundular. Böylece, Hitler 1940 ilkbaharında Rusya ile barış malzemeye, kendi ordusununkilere nazaran bir tekaddüs bulundular. Stalin de bir defasında Rusyanın özel harp ihtiyatlarında zeme göndermişti.

III.

Rus - Fin harbinin çıkması, Rus - Alman işbirliğinin sözleriyle söylersek, «ağır bir manevî yük» tahmil etmişlerdir. Onların güçlüklerin Hitler ve başlıca müşavirleri üzerinde bıraktığında en ufak bir şüphe dahi yoktur. Bu husus, bu harp zamanlarının, üzerinde kesin olarak ittifak ettikleri birkaç nokta kütleli modern teçhizat ve yüksek liderliğe uygun bir ordu ile birlikte liyetinde değildir» sözü o zamanki Genel Kurmayın mütemmim bir hükmüdür. (31 Aralık 1939). Şüphesiz bu hükümle Hitler'in üzerine pek çok tesir etti. Lâkin 1939 - 40 kışında, iktisadî lâhazalar Sovyetlerle iyi münasebetler temadisini icap etti. Onlar dahi Finliler hakkındaki sempatisinin heyecanlı ifadesiyle bu hususta runda kaldı. Jodl'un imzasile Voelkischer Beobachter'e

rumlarını takviyeye çalışmak hususunda Rusların gayri eseri göstermeleriydi. Pakt çerçevesi içinde bulunmaması devletlerinin ilhakı ve Besarabyaya el konması Berlin için bir şey değildi ve bu husus bil'ahare Almanların Sovyet'te en büyük şikâyetlerden biri olmuştur. Mamafih hakikat, burg işgalden iki gün önce haberdar edilmiş ve onun da rapor cevapsız kalmıştı. Bil'ahare bu husustaki kanaati elçi, Almanya protesto etmiş olsaydı Rusların gerileye ve hattâ işgalin eyaletin sadece kuzey kısmına inhisar edilmiş olmasının, mesuliyeti şahsen kendi üzerine alarak olmasının bir neticesi olduğunu bildirmişti.

Her halükârda batıya doğru vukubulan Sovyet yayıl bir keyifsizliğe ve hem de inkisarı hayale sebep oldu. Zahir Ağustos - Eylül'ündeki pazarlığın hudutlarını istismar ümid edilmişti. Bundan dolayı, Hitler, Rus kıtalarının daha fazla yaklaşmış olmasından duyduğu büyük endişe açıkça belirtmişti. Goering ve diğerleri, sadece beş tümen bir devre müstesna, bu sırada Doğuda Almanyanın yalnız bulunduğunda ısrar etmişlerdir. Diğer taraftan Jodl, bu m rine, 1940 sonbaharında Alman hudutlarında Rusların 8 ğunu ve, Alman istihbaratı bu tümenlerin yerini o kadar kendisinin, bu tümenlerin herbirinin nerede bulunduğunu de o anda dahi (yani 1945 Ekiminde) gösterebileceğini sö beraber şurasını da kaydetmeli ki, Alman hükûmetinin Rus hazırlıklarının esas olarak tedafüî bir maksada day

girmiş görünüyor. Yine öyle görülüyor ki, Transkafkasya'da içine alacak şekilde tesbit edilmiş bulunan «askerî harekâtı» olduğu Doğu'daki harekâtın hedeflerinin ne olacağı hususunda müstü. Jodl, 9 Ağustosta **Aufbau-Ost** adı altında yayınlar için rektifi hazırlamak üzere Reichenfall'a döndü. Bu emir isbata bere hizmetlerine, yol inşa ve tamir işlerine, ordugâh hazırlama birleri ihtiva ediyordu. Aşağı yukarı bu sıralarda idi ki, Jodl da Berghof'da bulunmayan Keitel, Hitler'in artık muhtemel taarruzuna karşı hazırlanmaktan bahsetmeyip, inisiyatifi kendisinde baharda kendisinin taarruz etmek istediğini öğrenerek şüpheler bu fikre şiddetle karşı gelmişler ve bu husustaki itirazlarından hazırlanan ve Eylül başlarında Hitler'e okunan bir rapor olmuşlardı. Kurmay başkanı, mevsim dolayısıyla mevcut açılmamış ve herşeyden önce azami miktarda gıda ve ham maddeler toplamak üzere, Rusya ile çatışmanın mümkün olduğu kadar kısa sürmesini istemişti. Keitel'in ifadesine göre, bu muhtıranın kabulü akip Hitler sadece «mutabıkım» demiş ve böylece Rusya'ya taarruz hiç değilse bir mevsim için ileriye atılmıştı. Bununla beraber askerî kaynakların yığınağı devam etmiş ve stratejik mevkiler de ileri bir safhaya getirilmişti. **Ostfall** (Doğu Planı) vesikalarda ilk defa Ekim'de görünüyor. Bu arada, diplomatik bir ravund için vakit bırakılmış oluyordu.

Rus - Alman münasebetlerinin resmî veçhesi de 1940'de netleşti. Her iki taraf için de en nazik nokta Romanya'nın işgalı. Viyana Kararından (30 Ağustos 1940) ve Kral Carol'un Romanya Mihverin ağına adanmakıllı düşmüş bulunuyordu. Mareşal Antonescu Eylülde Berlin'i ziyaret etmiş ve fev-

SS kıtaları da gönderilmişti. Artık Romanya her bakımdan mizi olmuştu.

Romanyanın durumundaki bu gelişmeler, bütün T Mihver kuşağı ile sarılması hususunda Rusyanın duyduğu tırdı. Tuna Komisyonu'nun müstakbel statüsünü tesbit Rusyanın davet edilmemesini Molotof protesto ederken şeyi saklamamıştı. Schulenburg buna verdiği cevapta Tuna'nın yukarı kısmı ile ilgili olanların dâvet edildiği Molotov, Rusyanın bütün Tuna meseleleriyle ilgilendiği belirtti. Bunun üzerine, Sovyetler, sonbaharda toplanan misyonunu lâğvetmekten (İngilterenin protestoları üz yapmayan (1941 başlarında) konferansa dahil oldular.

Diğer bir friksiyon ve büyük bir şüphe de (Ruslar ya'nın Mariampol bölgesi meselesinden doğdu. Bu böl Paktı ile Almanyaya verilmiş ve fakat Ruslar da Litva kısımlarını işgal etmek hakkını almışlardı. 1940 Ağustos bölgeyi 7.000.000 dolara satın almayı teklif etti. Ribbe Molotov'un sabrı tükeninceye kadar salladı ve Molo Almanyanın arada bir friksiyon noktasının devamına merak ettiğini acı bir şekilde belirtti. Onun üzerine R mukabilinde 55.000.000 Rayh Mark'lık gıda maddelerile ise de, neticede 30.000.000 üzerinde mutabakata varıldı. gönderilmeye başlanmadan, Ribbentrop birdenbire bu pa tın olarak ödenmesini istedi. Bu teklif Kremlin için emni uzaktı.

Moskovanın canını sıkan diğer bir nokta da Eylül İtalya ve Japonya arasında aktedilmiş bulunan Üçlü P

lar henüz atılmamıştı. Sovyet delegeşi kesin sual ve te olarak gelmişti. Eğer bir uzlaşmaya varılmış olsaydı, Ru betleri sonuna kadar devam ettirmeye hazır oldukları hu pek az şüphe vardır. Lâkin Almanya Batı ile olan mücade desteklenecekse, Sovyet Rusya, Almanyanın muahhar bi leştirecek gayet müşahhas teminata sahip olmalıydı. Hitl kete geçmenin hiç değilse gelecek ilkbahara kadar tâlik onu duraklatmış ve siyasetini son bir defa daha gözden miş görünüyor. Eğer Sovyetler dünyanın taksimi hususu rını kabul etselerdi, stratejik durumu kendi lehlerine boz lepler ileri sürmeselerdi, eğer Almanya İngiltereye karşı mücadelesinde zaruri iktisadî kaynakları temin etmiş olsa ya ile çatışmadan tevakki etmek mümkün olabilirdi - ya çatışma gayrı muayyen bir zaman için tâlik edilebilirdi.

Bu tarihi müzakerelere Hitler dünya durumunu gözde ladi. İngilterenin mağlûbiyetinin peşinen kabul edilmiş bi binaenaleyh bütün dünya üzerine yayılmış bulunan ve ha ve Asya devletlerini senelerce meşgul edebilecek olan İr durumunu gözden geçirmenin artık zamanı geldiğini söy ratorluğunu Doğu Afrikaya yaymak arzusunda idi ve Alr ve Batı Afrika topraklarını ilhak edecekti. Ham maddel temin etmek için Japonya Güneye doğru yayılmak ihtiyac tabiî genişleme yolu ise sıcak denizlere yâni Güneye do taksim plânının pek az ihtilâf çıkarabilecek bir mahiyette yanın Üçlü Pakta iltihakı için de mükemmel bir esasa s düşünmüştü.

tesvik etmişti. Bu sebeplerden dolayı, Almanya, Finlandiya taarruz edilmesini müsamaha ile karşılayamayacaktır.

Molotov, Rusyanın Finlandiya ile zaruri olarak bir düşündüğü hususunu reddetti. Fakat, Finlandiyanın Rus olduğunu Almanyanın tanıyıp tanımadığını da sormak z bu suale cevap verdiğini, fakat Finlandiyaya yapılacak Alman münasebetlerini ciddî bir şekilde tehlikeye sokacak buriyetinde olduğunu bildirdi.

Münakaşanın bu kısmı kendisine pek az istifade sağ Polonya meselesini ortaya attı ve Almanyanın, bu mem ait plânları olup olmadığını sordu ve bu memleketin ist tarafından müştereken tâyin edileceğini de Hitler'e hatırl selenin ancak harpten sonra düşünülebileceğini söyliyem men kapattı.

Nazarlarını Güneye doğru çevirmekte devam eden sonra Romanyaya döndü ve bu devlete verilen ve Rus görünen garanti hakkında Sovyet hükûmetinin endişesi Balkanların, Almanyanın ikinci derecede büyük bir gıda nağı olduğunu bildirdi. Burada da, İngiltereye müdahale ihtilâtları önlemek zaruri idi. Yunanistandaki hâdiseler ne derece yerinde olduğunu isbat etmişti. Halbuki Rus manyaya birdenbire ültimatom vermiş ve Besarabya'd antlaşmasında zikredilmemiş bulunan Bukovina'yı da Kral Karol'ü kabule ikna edinceye kadar çok güçlük çe Macaristanın ve Bulgaristanın revizyonist talepleri Rom sarstı. Romanyada asayiş muhafaza ve Almanyaya gi

cek mevkiye bulunan Boğazlar ile Ege denizi adalarında taları işgal etmek arzusunda idiler.

Bu sözler üzerine Hitler hakikaten buz gibi oldu. Romanyadan istediği şekilde bir garantiyi Bulgaristanın Rus meddiğini, bilhassa üzerinde durarak, sordu. Bu suali anladı. Molotov, öğrenmek istediği şeyin Almanyanın durumu. Buna soğuk bir şekilde cevap veren Hitler, Romanyadaki Bulgaristandan tamamen farklı olduğunu bildirdi. Boğazlara giden deniz ile hayatî bir şekilde ilgili bulunan müttefikleri Mussolini Almanyanın herhangi bir taahhütte bulunması çok güçtür. Bu seleyi müttefikine bağlamasındaki ani ciddiyetten pek ötürü, Almanyalı Sovyet Dışişleri Komiseri, bu son noktaların çok önemli olduğunu, peşinen aydınlanmaya ihtiyacı bulunduğunu söyledi.

O ana kadar Molotov ortaya attığı meselelerde kendi isteklerini tatmin edecek pek az şey işitmişti. Şüphesiz münakaşaların bu kadar şey elde etmiş olmak arzusile, İngilterenin Asyadaki tutumuna Hitler'in yaptığı beyanlara döndü ve bu beyanlar muvafık olmayanın Kafkasların güneyindeki bölgelerle ilgili olmadığını söyleyeceğini sordu. Hitler bunu tekrar teyid etti ve «Birlik ve Kardeşlikler Birliğinin bu istikametteki yayılmasını iyi karşılayacağız» dedi. Biraz daha samimî olan bu sözlerle konuşmalar sona erdi.

12 Kasım 1940 akşamında Vyacheslav Molotov'un huzurunda ancak tahminde bulunabiliriz. Neşeli olmamasının nedeni, şerefine verdiği resmî ziyafette Ribbentrop'a söyleyecekleri edilebilir. Ziyafetin tam ortasında Royal Air Force (3) Grubu'nun iki Dışişleri Bakanı hemen sığınağa koşmuşlardı. Orada

için daha önce şifahen emredilen hazırlıklar devam edecek. rekât plânlarının anahatları bana verilip tarafımdan tas bu hususta gereken talimat verilecektir.

Eldeki vesikalar bu emrin yazıldığı saati göstermemeler'in bunu, Sovyet siyasetinin ölçüsünü almadan önce sonra tebliğ ettiğini kabul etmek daha mantıkî görünmek rin gayesi, müzakerelerin yapıldığı bir sırada hazırlıklarla önlemek olsaydı, muhtemelen Rusların Berline gelmeler lanırdı. Bu sebeple, böyle bir adımın atılmasını, müzaker harbin kaçınılmaz olduğu hususunda Hitler'in kararının kabul etmek zorundayız. Bunu ertesi sabah Goering'e de Almanyaya taarruza hazırlanan Rusya hem kuzeyde ve kanatlara hâkim olmak için gayret sarfediyordu. Sovyetle garistan ve Boğazların kontrolünü ellerine geçirirlerse, Fi İsveç'in demiri, Romanyanın petrolü, Türkiyenin kromu boksiti tehlikeye girmiş olurdu. Rusyanın taarruz etmed Almanyanın bu hayatî maddeleri temin etmesi yine Rusy iyi niyetine vâbeste kalacaktı. Ayrıca, diyordu Hitler, So nüfuz ettiği takdirde İtalyanın reaksiyonunu da nazarı it dır. Ve sonra, yukarda İsveçten aşağıda Türkiyeye kadar letler arasındaki Alman prestiji ne olacaktı? Bulanık su için İngiltereye ne mükemmel bir fırsat!

İngilterenin bahis mevzuu edilmesi üzerine Goering denizine yürümesi halinde bunun İngiltere ile Rusyanı bozacağını belirtti. Bu durum ise, Almanyaya karşı bir S timalini bertaraf etmekle kalmayacak, fakat Almanyanı

Dışışleri Bakanlığında yalnız küçük bir grup durumdan Kuvvetli bir şekilde harp aleyhtarı olan Moskova elçiliği resmen haberdar edilmemişti. 1941 Mayısında dahi Hitler runda Schulenburg Sovyet Rusyanın barışçı niyetlerinde kin kendisine durumdan en küçük bir imada dahi bulubentrop başlangıçta endişelenmiş görünüyor, fakat her z Hitler'in kararını verdiğini gördükten sonra o da fikirleğiştirmişti. Müsteşarı Weizsacker, kendisine sunduğu bir ile harbin akibetini ciddî olarak ihtar etmişti. Fakat bu gidemedi - Hitler'in masasına ise hiç ulaşmadı.

Sovyet Rusya ile harpten çekinen Dışışleri Bakanlıkete geçmeden önce Hitler'in danışacağını zannettikleri devletler vasıtasile Hitler'in frenlenebileceğini ümid etmirusdan bir ay öncesine kadar müttefiklerine ne danışmış vmişti. Taarruza bir ay kala da müttefikleri artık ne bir şne de söylediklerinin bir tesiri olabilirdi. Yegâne istisnayılül ayında Rusyaya karşı müsterek hareketi teklif etmiş bu çok beyendiği Antonescu teşkil etmiş görünmektedir. Fimelen Bulgarlara Mayıs'da haber verilmişti. Taarruzdan ne de hemen sonra Macarlara ve İtalyanlara hiç danışılmele, kısmen, Yunanistandaki hezimetten sonra Mussolitamamen sönmesine ve kısmen de Hitler'in Roma ve Buc karşı duymakta olduğu itimatsızlığa atfedilebilir. Hitle herhangi bir şeyden haberdar etmenin, Londra'yı haberdar olduğunu sık sık söylemişti.

Böylece Japonya, harp aleyhtarı partinin son ümid

iyi edersiniz». Müsait bir cevap olmamakla beraber, böyüğünü öğrenmiş oluyordu. Japon Dışışleri Bakanının bu likten gelip Rusya ile bir saldırmazlık paktı yapması ü hayret ve hem de can sıkıntısı göstermesi tabiî idi.

Diplomatların sorumluluğu sona erip zaruri olarak luluğu başlayacağına göre, Dışışleri Bakanlığına yap Wehrmacht'ını (4) haberdar etmemek hemen hemen i larını bilhassa İngiltere ile olan harbe teksif etmiş olan ziyaretinin Doğudaki gerginliği yumuşatacağını ummuşt da Hitler'le yaptığı konuşmadan sonra hazin bir şekile uğramıştı. Büyük bir teessürle «Führer hâlâ Rusya ile temayil» demişti. Daha önce de yaptığı gibi, Amiral bunu elde edilecek zafere kadar tehirini tavsiye etmişti, fakacak gibi değildi. Plânların hazırlanması için verilen emmakta devam edecekti. Ordu genel kurmay başkanı Doğu harekâtı için plânların tekemmül etmekte olduğunu kâtın 15 Mayıs'da başlamasını tavsiye etti. Hitler tasvibemayıs **21 No.lu Emir - Fritz Teşebbüsü'nün** hazırlanması Aralıkda bu isim **Barbarossa Plânı** şeklinde değiştirildi yayınlandı. Bu talimatın ilk kelimeleri bütün hikâyeyi «Alman silâhlı kuvvetleri, seri bir hareketle, İngiltere harp sona ermeden Sovyet Rusyayı ezmek için hazırlan

Wehrmacht bu emre boyun eğdi. Hakikatte o zaman açıkça itiraz eden yegâne yüksek askerî makam Raeder girmesinden önce o da mukadderata kendisini bıraktı. başkanı ile bir dereceye kadar Ordu Genel Kurmay Başkan eden, yüksek askerî çevrelerdeki muhalefet grubu Hitl

tamamlanması kalmıştı. Moskovaya döndükten sonra M da Schulenburg'a verdiği muhtırayı hazırlamakla meşgu rüşmelerinde bahis konusu olan meseleleri özetledikten kûmetinin bu meseleler üzerinde daha teferruatlı müza hazır olduğunu belirtti ve bilhassa şu noktaları teklif etti

- 1) Finlandiyanın Rus nüfuz sahası içinde olduğunun
- 2) Almanya ile Romanya arasında yapılmış olan antl Rus - Bulgar antlaşmasının ve Bulgaristanda ve B talarında Rusyanın asker bulundurmak hakkına s bulü. Eğer Türkler inatçılık ederlerse, onları n «zorlamak» gerektiği hakkında Rusya, Almanya rile müşavere etmesi.
- 3) Kafkasların güneyinde bulunan bölgelerdeki Rus nınması.
- 4) Sakhalin meselesinde Almanyanın, Rusya ile Jap vassutta bulunması.

Molotov, bu noktalarda anlaşmaya varıldığı takdirde Pakta girmeye hazır olduğunu bildiriyordu. Hitler bu t man ve hiçbir şekilde cevap vermedi. Ruslar herhangi b zaman, kendilerine, meselenin el'an tetkik edilmekte ol bat'da münasebetler o kadar soğumuştı ki, Ruslar artık susunda ısrar etmekten vazgeçtiler.

Artık Balkanlarda ihtiyatlı hareket etmeyi bırakan bu bölgede diplomatik bir taarruzda bulunmasına meyda simda Macaristan Üçlü Pakta idhal edilmişti. Birkaç gün Slovakya da resmi geçide iştirak etti. Kral Boris'in, savun

edilemeyeceği bu devlete bildirilmişti. Türklerin arkasını de, harbe sürüklenmek zorunda kaldıkları takdirde Ru karşı hiçbir şey yapmayacağına dair Türklere teminat v Yugoslav sarayındaki ihtilâl Mihver aleyhtarı bir hükûm diği zaman, Sovyetler büyük bir sevinçle alelacele bu d paktı aktetmişlerdi (6 Nisan 1941). Aynı zamanda, Stali Rusyada bulunan Alman havacılık mütehassıslarına en rikalarının gösterilmesini emretmişti. Alman hava ataşesi ner hakikaten fevkalâde tesir altında kalmış ve Rusyan hakkında daha önce yapmış olduğu tahminlerinin çok m nu bildirmişti.

Almanyanın Yugoslavya ve Yunanistandaki hayret Sovyet siyasetinde ani bir değişiklik meydana getirdi. Mu re, eğer Stalin Balkanlardaki muhalefeti teşvik ederek A tini kösteklemeyi ümid etmiş ise, şimdi sert bir hayal oluyordu. Moskovanın üstünden paniğe benzer bir hav Her halükârda taarruzu başka bir tarafa çevirmek veya Rusyanın Almanyaya karşı durumu çok uzlaşıcı ve hattâ Stalin o zamana kadar hiç yapmadığı bir şeyi yaparak Dışişleri Bakanı Matsuoka'yı teşyi etmek üzere gara gitt katederek; o sırada vekâleten Alman ataşemiliterliğini i kendisinin pek az tanıdığı Yarbay Krebs'e doğru ilerle omuzuna koyarak samimi bir eda ile «Biz dost olarak kal değil mi?» demişti.

Mayıs başında Yugoslav, Norveç ve Belçika elçileri Moskovayı terketmek zorunda oldukları bildirilmişti. El leki de, 2 Haziranda aynı ekibete uğradı. Hem temsil